

Упродовж 2024 року Верховною Радою України ухвалено 12 законів, які були підготовлені Комітетом Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів для розгляду:

1. Закон України «Про внесення зміни до пункту 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення права військовослужбовців та інших осіб на біологічне батьківство (материнство)» щодо збереження генофонду Українського народу» № 3573-IX від 07 лютого 2024 року (поданий народним депутатом України Дмитрієвою О. та іншими народними депутатами України як проєкт Закону реєстр. № 10448).

Законом урегульовано питання забезпечення державних гарантій по збереженню біологічного батьківства/материнства для Захисників/Захисниць України у випадку їх смерті.

Закон передбачає, що у разі смерті або оголошення судом померлою особи, репродуктивні клітини якої зберігаються відповідно до законодавства, їх безоплатне зберігання відповідно до цього Закону здійснюється протягом трьох років з моменту смерті цієї особи або оголошення судом її померлою.

Після закінчення цього строку подальше зберігання таких клітин може бути продовжене за рахунок іншої особи, визначеної у заповіті особи щодо власних репродуктивних клітин, які зберігаються відповідно до законодавства, на випадок її смерті або оголошення судом її померлою.

2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання питання обчислення страхового стажу та пенсійного забезпечення» № 3674-IX від 25 квітня 2024 року (поданий Кабінетом Міністрів України як проєкт Закону реєстр. № 9453).

Законом передбачено:

1) врегулювати питання обчислення страхового стажу для призначення пенсії особам, які працювали за межами України. До страхового стажу зараховувати:

періоди роботи/військової служби на умовах ратифікованих міжнародних договорів. Якщо договори не укладені, стаж буде зараховуватися у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України;

періоди трудової діяльності до 1 січня 1992 року у республіках колишнього Союзу РСР зараховуватимуться до страхового стажу особам, які проживають в Україні;

2) не зараховувати періоди військової служби та добровільного зайняття посад з 19 лютого 2014 року у Силкових структурах, незаконних органах влади, утворених на тимчасово окупованій території, зокрема в окупаційній адміністрації держави-агресора, в незаконних судових або правоохоронних органах, незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях на тимчасово окупованій території або у збройних формуваннях держави-агресора;

3) врегулювати питання виплати пенсії особам, які тимчасово проживають за кордоном:

виплата пенсії здійснюватиметься на поточні рахунки банків, розташованих на території України, за умови проходження до 31 грудня кожного року пенсіонером фізичної ідентифікації;

фізична ідентифікація буде проводитись в органах Пенсійного фонду або в особистому електронному кабінеті на веб-порталі Пенсійного фонду за допомогою кваліфікованого електронного підпису «Дія.Підпис» («Дія ID»), або за допомогою відеоконференцз'язку, або шляхом посвідчення у консульській установі факту, що особа є живою;

4) спростити механізм відновлення пенсій для пенсіонерів, які перемістилися з АР Крим. Для таких пенсіонерів достатньо письмової заяви про неодержання пенсії від органів пенсійного забезпечення Російської Федерації.

3. Закон України «Про внесення зміни до Кодексу законів про працю України щодо трудових відносин при передачі суб'єкта господарювання» № 3677-ІХ від 25 квітня 2024 року (поданий Кабінетом Міністрів України як проєкт Закону реєстр. № 8244).

Законом національне законодавство про працю приведено у відповідність до положень Директиви Ради № 2001/23/ЄС від 12.03.2001 про наближення законодавств держав-членів щодо захисту прав працівників у випадку передання підприємств або бізнесів чи частин підприємств або бізнесів.

Зокрема, встановлено, що права і обов'язки за трудовими договорами між працівниками і роботодавцем, що існували, зберігаються при передаванні бізнесу іншому власнику. При цьому статус і функції виборчого органу первинної профспілкової організації (представника працівників) також зберігатимуться.

Крім того, відчужувач та набувач бізнесу зобов'язані не пізніше 10 робочих днів до здійснення передачі суб'єкта господарювання поінформувати письмово або за допомогою технічних засобів електронних комунікацій виборний орган первинної профспілкової організації (профспілкового представника), представника працівників або працівників про:

дату або орієнтовну дату передачі суб'єкта господарювання;
причини передачі суб'єкта господарювання;
правові, економічні та соціальні наслідки передачі суб'єкта господарювання для працівників;
будь-які заходи, передбачені стосовно працівників.

Протягом п'яти робочих днів з дня отримання вищевказаної інформації профспілка або представники працівників зможуть ініціювати консультації з відчужувачем та/або набувачем підприємства щодо:

причин прийняття рішення про передачу суб'єкта господарювання;
правових, економічних та соціальних наслідків для працівників;
заходів, які планується запровадити для уникнення чи пом'якшення відповідних наслідків.

4. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання праці домашніх працівників» № 3680-ІХ від 25 квітня 2024 року (поданий народним депутатом України Констанкевич І. та іншими народними депутатами України як проєкт Закону реєстр. № 5695).

Законом доповнено Кодекс законів про працю України новою главою ХІ-А «Праця домашніх працівників», якою визначається: поняття домашньої праці (це робота, яка виконується для домогосподарства за трудовим договором) та домашнього працівника (це фізична особа, яка виконує домашню працю у межах трудових відносин з роботодавцем); правовий статус домашніх працівників та особливості його регулювання, зокрема обов'язкові умови трудового договору з домашніми працівниками; додаткові права, обов'язки, гарантії та умови праці домашніх працівників; робочий час та час відпочинку домашніх працівників; особливості припинення трудового договору з домашнім працівником; особливості здійснення контролю за дотриманням законодавства про працю домашніх працівників. Прийняття Закону дозволить забезпечити належний рівень правового захисту прав домашніх працівників, а також надасть можливість для формування їх майбутньої пенсії, для чого передбачено добровільну участь домашніх працівників у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

5. Закон України «Про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо встановлення додаткових підстав розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця та деяких інших питань» № 3768-ІХ від 04 червня 2024 року (поданий народним депутатом України Третьяковою Г. та іншими народними депутатами України як проєкт Закону реєстр. № 7731).

Законом передбачено визначення у Кодексі законів про працю України правил поведінки на підприємстві, в установі, організації, які є частиною правил внутрішнього трудового розпорядку, та які містять положення про зобов'язання працівників щодо нерозголошення інформації з обмеженим доступом, а також умови роботи з конфіденційною інформацією. При цьому встановлення правил поведінки на підприємствах, в установах, організаціях, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави та/або об'єктах чи операторах критичної інфраструктури, є обов'язковим. Крім того, унормовується можливість звільнення працівника з ініціативи роботодавця у випадках невиконання працівником правил поведінки на підприємстві, в установі, організації в частині зазначених положень; набрання законної сили вироком суду, яким працівника засуджено (крім звільнення від відбування покарання з випробуванням) за вчинення злочину проти основ національної безпеки України. Також Законом передбачено можливість відсторонення працівника від роботи у випадку проведення службової перевірки роботодавцем, який віднесений до переліку об'єктів державної власності, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави та/або об'єктів чи операторів критичної інфраструктури.

6. Закон України «Про внесення зміни до статті 15 "Прикінцеві та перехідні положення" Закону України "Про гуманітарну допомогу" щодо розширення переліку набувачів гуманітарної допомоги на період дії воєнного стану» № 3914-IX від 21 серпня 2024 року (поданий народним депутатом України Пивоваровим Є. та іншими народними депутатами України як проєкт Закону реєстр. № 11155-1).

Законом розширено перелік отримувачів/набувачів гуманітарної допомоги на період введеного воєнного стану в Україні та протягом 12 місяців після його припинення. До вказаного переліку додано підприємства критичної інфраструктури незалежно від форми власності, які надають комунальні послуги та є операторами об'єктів критичної інфраструктури, що потребують невідкладного відновлення функціонування та/або забезпечення стабільного надання споживачам комунальних послуг.

7. Закон України «Про соціальний захист та підтримку дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, та внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впорядкування надання соціальних послуг та виплат» № 3999-IX від 08 жовтня 2024 року (поданий народним депутатом України Третьяковою Г. як проєкт Закону реєстр. № 9042-1).

Закон визначає правові та організаційні засади державної політики у сфері соціального захисту та підтримки дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії проти України, інструменти соціального захисту та підтримки таких дітей залежно від шкоди, завданої їм збройною агресією.

Законом передбачається, що інформація про дітей, а також про завдану їм шкоду міститиметься в Державному реєстрі дітей, які постраждали внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. Крім того, встановлено чіткі гарантії захисту та безпеки персональних даних постраждалих дітей, їхніх батьків або законних представників.

Дані Реєстру використовуватимуться для організації подальшого мультидисциплінарного супроводу кожної дитини органами влади для надання допомоги та відновлення дитини, відповідно до її індивідуальних потреб. Зокрема, передбачається оцінка потреб та супроводу кожної конкретної дитини, яка постраждала від дій держави-агресора.

До складу мультидисциплінарної команди, яка утворюється, якщо за результатами первинного оцінювання потреб дитини виявлено таку потребу, включаються представники органу соціального захисту населення, служби у справах дітей, фахівець із соціальної роботи, соціальний працівник, соціальний менеджер тощо, фахівці у сфері охорони здоров'я (зокрема фахівці з реабілітації, ерготерапевти), у сфері освіти (зокрема психолог, педагогічні працівники), працівники Національної поліції України, органів Служби безпеки України, підрозділів Збройних Сил України, Служби зовнішньої розвідки України, інші фахівці відповідно до індивідуальних потреб дитини.

Цим Законом передбачено перелік заходів соціального захисту та підтримки постраждалих внаслідок збройної агресії дітей, який включатиме, зокрема, надання дитині медичних, реабілітаційних, соціальних, психологічних, освітніх, правничих, адміністративних та інших послуг.

8. Закон України «Про внесення змін до Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" щодо уточнення деяких норм закону» № 4000-ІХ від 08 жовтня 2024 року (поданий Кабінетом Міністрів України як проект Закону реєстр. № 11376).

Законом передбачено уточнення деяких норм Закону України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту”, що забезпечить можливість встановлювати особам відповідний статус внаслідок отриманої травми.

Крім того, законом передбачається визначити е-посвідчення ветерана у якості основного документа, що підтверджує статус ветерана, а також поширити електронні посвідчення на членів сімей загиблих Захисників і Захисниць та померлих ветеранів.

Новелою даного закону є формування учасникам бойових дій, особам з інвалідністю внаслідок війни, учасникам війни та постраждалим учасникам Революції Гідності, які одночасно є членами сім’ї загиблого (померлого) ветерана війни та члена сім’ї загиблого (померлого) Захисника чи Захисниці України лише одного е-посвідчення, у якому відображається інформація про встановлення іншого правового статусу.

Перехід до е-посвідчення ветерана як основного документа сприятиме поліпшенню надання адміністративних процедур, швидшому та ефективнішому доступу до соціальних гарантій, передбачених законодавством для ветеранів війни та членів сімей загиблих (померлих) ветеранів війни / Захисників чи Захисниць України. Крім того, е-посвідчення ветерана дозволяють зменшити час, необхідний для перевірки факту надання відповідного статусу особі та забезпечують оперативність у наданні послуг.

9. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення процедур проведення медико-соціальної експертизи» № 4030-ІХ від 29 жовтня 2024 року (поданий народним депутатом України Третьяковою Г. та іншими народними депутатами України як проект Закону реєстр. № 11225).

Законом запроваджуються норми, які захищають права людини під час проходження медико-соціальної експертизи, що убезпечить людину від зловживань зі сторони недобросовісних працівників МСЕК під час проходження експертизи.

Цим законом передбачається можливість присутності на засіданні медико-соціальної експертної комісії адвоката особи, її законного представника та/або лікаря або фахівця з реабілітації в сфері охорони здоров'я.

Надано право особі, адвокату чи її представнику здійснювати відео-, аудіофіксацію засідання медико-соціальної експертної комісії щодо особи з використанням технічних засобів.

Встановлено вимогу обов’язково надавати людині рішення медико-соціальної експертної комісії з мотивувальною частиною, обґрунтуванням такого рішення (наразі така норма в законі відсутня).

Виписано механізм оскарження рішення медико-соціальної експертної комісії.

Законом також передбачається, що медико-соціальну експертизу проводять медико-соціальні експертні комісії першого, другого та інших рівнів відповідно до розподілу, визначеного Кабінетом Міністрів України.

Законом зобов'язано Кабінет Міністрів України встановити:

- максимальні строки, протягом яких має бути проведене засідання медико-соціальної експертної комісії та прийняте рішення;
- перелік підстав, за яких засідання медико-соціальної експертної комісії проводяться в дистанційному форматі або організуються виїзні засідання, або рішення приймаються заочно;
- перелік порушень, за вчинення яких члени медико-соціальної експертної комісії на певний строк позбавляються членства в комісіях всіх рівнів та права виконувати функції і брати участь у прийнятті рішень у сфері визначення інвалідності.

10. Закон України «Про облік інформації про шкоду, завдану особистим немайновим правам фізичних осіб внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України» № 4071-ІХ від 20 листопад 2024 року (поданий Кабінетом Міністрів України як проєкт Закону реєстр. № 10256).

Закон передбачає створення Системи обліку інформації про шкоду завдану особистим немайновим правам фізичних осіб внаслідок агресії Російської Федерації проти України.

У Системі обліку буде зібрана інформація про:

- постраждалих осіб, особистим немайновим правам яких завдано шкоди внаслідок: смерті; зникнення особи безвісти; залишення дитини без піклування батьків; травми чи ушкодження здоров'я; сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом; катування, ув'язнення, полону; торгівлю людьми; примусової праці; примусового переміщення, депортації, викрадення, евакуації; втрати доступу до медичної допомоги, медичних послуг, соціальних послуг, освітніх послуг тощо;
- завдану шкоду;
- вжиті заходи підтримки постраждалих осіб та обсяг видатків державного та місцевих бюджетів, бюджетів фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування, здійснених для їхнього вжиття.

Держателем Системи обліку інформації про шкоду у законопроекті визначається Міністерство соціальної політики України.

Інформація включатиметься до Системи обліку з метою надання постраждалим особам інформації про завдану їм шкоду, яка консолідована в Системі з інших публічних електронних реєстрів та інформаційних систем, яку вони можуть використати зокрема з метою захисту своїх прав та законних інтересів у визначений законодавством України спосіб. А також з метою визначення необхідних видів і обсягів заходів підтримки постраждалих осіб та особливостей їх надання.

Наповнення Системи обліку інформації про шкоду здійснюватиметься автоматично шляхом отримання необхідної інформації у порядку електронної інформаційної взаємодії з інформаційних і довідкових систем, реєстрів, банків даних та баз даних, розпорядниками яких є державні органи, а також шляхом

отримання інформації від постраждалої особи або її законного представника про шкоду її особистим немайновим правам.

Акумулявання інформації про постраждалих осіб, завдану шкоду забезпечить можливість подальшого звернення громадян і держави до міжнародного компенсаційного механізму та міжнародних судових органів.

Також систематизація інформації про постраждалих осіб в одній системі обліку дозволить наступним кроком розробити законопроект, який визначатиме комплексну систему заходів підтримки постраждалих та механізм відшкодування завданої шкоди.

Крім того, відповідно до Закону створюється окремий Реєстр відомостей щодо дітей, депортованих або примусово переміщених у зв'язку із збройною агресією Російської Федерації проти України.

За час повномасштабного вторгнення з України було депортовано, або примусово переміщено майже 20 тисяч дітей. Запровадження цього Реєстру дозволить вирішити одне з найголовніших завдань – створення ефективного механізму повернення депортованих дітей.

Держателем Реєстру відомостей щодо депортованих дітей буде Міністерство юстиції України.

11. Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо пенсійного забезпечення окремих осіб із числа учасників бойових дій, осіб з інвалідністю внаслідок війни, членів сімей загиблих (померлих) Захисників та Захисниць України» № 4157-ІХ від 18 грудня 2024 року (поданий народним депутатом України Никорак І. та іншими народними депутатами України як проект Закону реєстр. № 11116).

Закон передбачає:

– поширення умов, норм і порядку пенсійного забезпечення, встановлених Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» для військовослужбовців строкової служби, також на осіб, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час безпосередньої участі у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, внаслідок самооборони під час виконання завдань, пов'язаних із запровадженням і здійсненням заходів правового режиму воєнного стану;

– надання права на призначення дострокової пенсії за віком особам з інвалідністю внаслідок війни з числа вищезазначених осіб, а також учасникам бойових дій, які з 24 лютого по 25 березня 2022 року брали участь у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, - після досягнення чоловіками 55 років, жінками 50 років та за наявності страхового стажу не менше 25 років у чоловіків і не менше 20 років у жінок.

Право на призначення дострокової пенсії за віком поширюватиметься також на дружин (чоловіків), якщо вони не взяли повторний шлюб, і батьків, яким надано статус сім'ї загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України з числа таких осіб.

Пільгові умови в частині призначення пенсій тим особам, які стали особами з інвалідністю внаслідок поранення, контузії, тощо, одержаних під час безпосередньої участі у заходах, необхідних для забезпечення оборони України внаслідок самооборони, в період з 24 лютого по 25 березня 2022 року, надаватимуться вже в 2025 році, а іншим особам з їх числа з 1 січня 2026 року.

Законом визначено, що Порядок надання статусу зазначеним особам з інвалідністю внаслідок війни, категорії таких осіб, а також періоди та райони проведення заходів і завдань, необхідних для забезпечення оборони України внаслідок самооборони, визначаються Кабінетом Міністрів України.

12. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування» № 4158-ІХ від 18 грудня 2024 року (поданий Кабінетом Міністрів України як проект Закону реєстр. № 10017).

Метою прийняття цього Закону є приведення законодавчих актів України у відповідність до Закону України від 21 вересня 2022 року № 2620-ІХ «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» та Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Із прийняттям Закону № 2620 Фонд соціального страхування України та управління його виконавчої дирекції припинили діяльність, а функції у сфері загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та загальнообов'язкового державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, з 1 січня 2023 року виконують Пенсійний фонд України та його територіальні органи. У зв'язку з цим внесені відповідні зміни до низки законодавчих актів України.

Цим Законом також надано право застрахованим особам на допомогу по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною), допомогу по вагітності та пологах, за основним місцем роботи та за сумісництвом.

Застрахованим особам, стосовно яких страхувальник не виконав обов'язків щодо нарахування та здійснення страхових виплат за страховими випадками у зв'язку з відсутністю можливості встановлення місцезнаходження такого страхувальника та/або внаслідок дії обставин непереборної сили у період дії воєнного чи надзвичайного стану, страхові виплати призначатимуться за заявою, поданою до уповноваженого органу управління в паперовій або електронній формі, та здійснюються за місцем проживання/перебування застрахованої особи в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Крім того, змінами до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» встановлено, що соціальні послуги потерпілому надаються та розраховуються з урахуванням результатів оцінювання потреб у таких послугах.

Соціальна послуга натуральної допомоги за рахунок коштів загальнообов'язкового державного соціального страхування надається потерпілому шляхом виплати щомісячної грошової компенсації вартості заходів, необхідних для надання такої послуги, у порядку та розмірах, визначених Кабінетом Міністрів України.

Наразі Комітет за дорученням Верховної Ради України **продовжує працювати над доопрацюванням до другого читання 11 законопроектів, прийнятих за основу:**

- ***про державну ветеранську патронатну службу*** (реєстр. № 9423, поданий народним депутатом України Третяковою Г. та іншими народними депутатами України);

- ***про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення національної системи кваліфікацій відповідно до актуальних потреб ринку праці та інших питань*** (реєстр. № 9630, поданий народним депутатом України Третяковою Г. та іншими народними депутатами України);

- ***про безпеку та здоров'я працівників на роботі*** (реєстр. № 10147, поданий Кабінетом Міністрів України);

- ***про внесення змін до Кодексу законів про працю України щодо удосконалення правого регулювання окремих питань надомної та дистанційної роботи*** (реєстр. № 10164-1, поданий народним депутатом України Третяковою Г.);

- ***про ветеранське підприємництво*** (реєстр. № 10258, поданий народними депутатами України Тарасенком Т., Третяковою Г. та іншими народними депутатами України);

- ***про внесення змін до Закону України "Про засади внутрішньої і зовнішньої політики" щодо формування комплексного підходу до внутрішньої політики у ветеранській сфері*** (реєстр. № 11007, поданий народним депутатом України Тарасенком Т., Третяковою Г. та іншими народними депутатами України);

- ***про внесення змін до статті 16 Закону України "Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану" щодо проведення перевірок в частині вчинення мобінгу*** (реєстр. № 11044, поданий народним депутатом України Гришиною Ю., Третяковою Г. та іншими народними депутатами України);

- ***про внесення змін до деяких законів України щодо сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України*** (реєстр. № 11122, поданий Кабінетом Міністрів України);

- ***про внесення змін до статті 6 та статті 15 Закону України "Про гуманітарну допомогу"*** (реєстр. № 12010, поданий народним депутатом України Лабою М. та іншими народними депутатами України);

- ***про внесення змін до Закону України "Про соціальні послуги" щодо удосконалення порядку надання соціальних послуг*** (реєстр. № 12124, поданий народним депутатом України Цибою Т., Третяковою Г. та іншими народними депутатами України);

- ***про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо формування комплексної та справедливої соціальної підтримки (виплат та послуг) для осіб, в яких обмежена працездатність, зокрема осіб з інвалідністю*** (реєстр. № 12209, поданий Кабінетом Міністрів України).

Окрім того, Комітетом у 2024 році підготовлено та подано на розгляд Верховної Ради України у другому читанні:

- проєкт Закону про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення прав осіб з інвалідністю на працю (поданий народними депутатами України – членами Комітету, реєстр. № 5344-д);

- проєкт Закону про внесення змін до деяких законів України щодо правового статусу громадських об'єднань ветеранів війни (реєстр. № 11123, поданий Кабінетом Міністрів України).

Також Комітетом підготовлено 13 законопроєктів, які очікують розгляду Верховної Ради України у першому читанні.